Број 17 У Новом Саду у понедељак 23. јануара (5. фебруара) 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

ПОЗИВ
НА ЈАВАН НАРОДНИ ЗБОР.

Потписани, у смислу 4. тачке одлуке срп. нар. збора митрополије карловачке, одржаног у Новоме Саду 28.-XII-911. 10.-I-912. год. против синодске уредбе, овим сазивају јаван народни збор за изборни срез перлески.

Збор ће се одржати у Перлезу на Сретеније, 2./15. фебруара 1912. год. у 11 сати преподне, у великој дворани срп. прав. црквн. школске општине.

Дневни ред:

1. Заузимање становишта против синодске уредбе.

БРАЋО! Дођите у што већем броју на збор.

у Перлезу 21.-I. 3.-II. 1912. год.

Са српским поздравом и довиђења на збору!

Сазивачи: Из Перлеза 286 потписа; из Јарковца 32 потписа; из Ченте 12 потписа; из Фаркаждина 73 потписа; из Сакула 26 потписа; из Баранде 13 потписа; из Идвора 8 потписа; из Орловата 12 потписа; из Томашевца, 26 из Ботоша 28 потписа.

Милетићев дан.

Нови Сад 23. јануара.

Јуче је и опет свечано прослављен Милетићев дан. Тај дан пада на дан смрти његове.

На заједничком ручку је један говорник додирнуо ово питање: Откуда слава на дан смрти? — Кад умре велики народни човек, онда народ стоји поражен над отвореним сандуком његовим. Жали и очајава и не може од бола да дође к себи. Али кад над гробом порасте трава и прођу године, народни бол стишава се. Народ се све више мири са помишљу, да сваки, који се родио, мора и умрети, и у народној свести остаје само спомен на велика дела свога љубимца, и он га доцније слави а да се у ту славу не меша бол. И светог Саву и толике друге свеце и велике људе слави народ баш на дан смрти њихове. Па тако је и дан Милетићеве смрти, 22. јануар, постао народни светац. На тај дан треба да се искупимо, и разгледамо, да нисмо како год залутали или скренули са права пута. И јесмо ли вредни да славимо тај дан.

Светковина је отпочела са поменом на гробљу, над гробом Милетићевом. Помен је одржао прота Милан Ђирић, а пајало је новосадско ратарско певачко друштво.

Говор у спомен Милетићу, на гробљу говорио је **др. Лаза Бајић.** Он је рекао у главноме ово:

„Из грмена великога лаву изађ'
[трудно није,
Међ' великим народима генију се
[гњездо вије“.

То су речи неумрлог владике Његуша. Славни песник је овим стихом величао славу вожда Карађорђа. Али да је Његуш живео, кад је Милетићев рад био у јеку, вероватно је, да не би мање стихове посветио и нашем неумрлом Милетићу.

Господо! Ја видим данас, на дан једанаестогодишње смрти Милетићеве, сакупљен овде само један део српскога народа, само садикале. А Милетић је заслужио да данас видим сакупљен око себе цео српски народ. Јер ко је био Милетић, шта је он био за српски народ?

Он није био само новинар, публициста и само обичан посланик, и његов рад није био само обичан рад обичног смртног човека; његов рад је имао дубљег значаја, јер је Милетић осим својих других особина имао врло великих државничких способности, које је више пута засведочио.

Али Милетић је био један од највећих културних бораца, на свима пољима нашег културног напретка, он је био први међу првима. Главну је реч водио у автономној борби нашој, он је био та сила, чија се реч тако радо слушала.

Он је био тај, који није дозвољавао, да се у автономији нашој дешавају онаке ствари, какве се данас дешавају. Он то није хтео, и то није могло да буде.

Јер и у оно доба је јерархија покушавала, да уништи народна права, — али слабе су њене силе биле, јер је народна права чувао Светозар Милетић.

Када је болест обхрвала нашега дива Милетића, јерархија је мислила, да је време, да постигне своје смерове: Синодални операт, јединствени статут, али су заборавили, да је Милетић истина, болестан, али да је још жив.

Ево и сад после једанаест година од смрти Милетићеве покушавају опет, да скрхају народна права са синодалним штатутом, али заборављају, да Милетићев дух још живи, јер ја га ево осећам у себи, у вама око себе, у вама, у целом народу српском.

Ја га осећам, господо, у протестним скупштинама црквених општина, ја га осећам у народним зборовима, јер дух Милетићев протестује и данас кроз народ српски и тражи за народ већ законом зајемчена народна права. Да, господо, дух Милетићев протестује кроз нас, што нам наше црквене поглавице *газе* народна права, у место да их с нама заједно чувају.

Наша јерархија, у место, да у овим бурним и магловитим данима улаже што веће силе, да народ наш живи у спокојству и миру, баца семе раздора у свој рођени народ и завађа народ са собом, и ако врло добро зна шта таме чини. Јерархија зна и мора да зна, да је то противно интересима српскога народа.

Али дух Милетићев не дозвољава, да тако буде.

Лојални српски народ знаће да покаже кроз своје легалне протесте, да самовоља јерархије није оно, чему дух Милетићев тежи, да није оно, што хоће српски народ.

Али они који су из народа залутали, ипак се нису изгубили. Они ће се вратити. Народ ће их повратити, јер онај *велики дух* Милетићев, то је управо *дух народа српског.*

Ја осећам народне суze кроз протесте народне, ја видим суze у очима вашим, сакупљена браћо, али пошто човек мора да умре, морао је да умре и наш великан човек — Милетић; али није умро *велики дух Милетићев.*

Зато не плачимо, што га је нестало, већ плачимо, што је таких мало“.

Са свију страна многоискупљеног народа захорило се бурно: Слава Милетићу! Живео говорник! Још је на гробу изговорио неколико топлих речи Хаџи Рада Петков, доносећи Милетићевом гробу поздрав из Шајкаше.

У подне, у један сат, био је заједнички ручак у великој трапезарији Гранд Хотела. На томе је ручку учествовало преко 120 особа.

Из Милетићева пехара здравио је ове године уредник „Заставе“, Мита Клицин.

Српска историја забележила је многе светле слике. Једна од најсветлијих слика новијег времена је др. Светозар Милетић, кога су бурна времена 1848. године изнела на површину. Милетић је неуморно радио за свој народ. Кад је 1868. године дошао у питање опстанак Српске Војводине, на благовештенском сабору борио се Светозар Милетић, да се спасе политичка организација српског народа. Војводина је ипак сахрањена али она по речима песниковим живи у срцу Србадије. Милетић није ни после тога клонуо, него се свуда и на сваком месту борио, да осигура лепшу будућност српском народу. Бринуо се, да се уреди српска народна црквена автономија, која представља уједно и организацију српскога народа у земљама круне св Стевана. Неустрашиво се борио, да у тој автономији одлучује народна воља. Да автономија није шугава, него да је чврст бедем, доказа је и то, што непријатеља неуморно раде, да је одузму од народа и да загосподаре у њој. Али Милетићев дух живи у српском народу и соколи га, да истраје у борби за своја права. Велика мисао, за коју се неумрли Милетић борио, живи међу нама. Славећи Милетићеву успомену треба да се очеличимо за борбу, која нам предстоји. Милетићев дух нека нас води у тој борби, па ћемо победити. Покажимо се достојни великога Милетића, јер који народ поштује своје великане, заслужује и да их има, а народ, који не уме да брани своја права, није достојан ни да их има. Слава неумрлом диву, Светозару Милетићу! — На то се заорила песма: „Орао кликће са висине“, коју су отпевали сви присутни стојећи.

Било је још много здравица. Здравио је поп Јоца Јовановић председнику радикалне странке дру Ђорђу Красојевићу и истицао оне допуне, којима је српска народна радикална странка допунила и проширила програм Милетићев, према потребама новијег времена. Милан Ђосић управитељ наших основних школа говорио је о заслугама Милетићевим на пољу нашега школског законодавства. Јаша Томић разгледао је данашње стање и доказивао, да не треба да очајавамо. Ма како да то стање изгледа тешко, истина је то, да наш народ није никад био свеснији и способнији да уме своје послове у своје руке, а претерана моћ појединих влада неприродна је и она мора пасти. Коста Јорговић здравио је женскињу, које се све то јаче брине о народним пословима, па и својим данашњим присуством доказало, да се интересује народним стварима. Здравили су још многи. Здрављено је дру Жарку Миладиновићу и другима, али ко би све здравице побројао! Разуме се, да је било и песама и декламација. Здравица и декламација ратара Аце Евића изазвала је велико допадање.

После 4 сата почеше нас остављати гости са стране, јер око пола 5 сахати крећу возови из Новог Сада на све стране. Мало за тим разишли су се и новосадски гости.

Ова је слава оставила за собом дубока трага у срцима свију присутних. Састали смо се, видели, окрепили у истрајности и уверили се, да ћемо победити.

Седница средишње управе српске народне радикалне странке.

Јуче је одржана седница средишне управе српске народне радикалне странке под председништвом дра Ђорђа Красојевића. Пошто су у изгледу преговори опозиционих странака у Хрватској и Славонији, то је управа изабрала одбор, који ће те преговоре водити. У тај одбор изабрани су: др. Ђорђе Красојевић, др. Жарко Миладиновић, др. Никола Ђурђевић, др. Миливо Бабић, др Светислав Новак и др. Младен Георгијевић. Редакциони одбор „Српског Гласника“ проширен је тиме, што је изабрат и др. Жарко Миладиновић. Решено је, да председништво тражи објашњења од појединих чланова странке о њи-

ховом држању приликом последњих избора посланика у Хрватској и Славонији.

У одбрану српске народне црквене автономије.

Пишу нам из Привине Главе: Наша црквена скупштина у својој седници од 19. јануара о. г. придружила се протесту новосадске српске православне црквене општине против синодалног статута.

*

До сада је протестовала архидијецезална епарх. скупштина клуб срп. радикалне организације у Будимпешти и ове црк. општине: Нови Сад, Негославци, Старчево, Стари Савац, Велики Гај, Војка, Ириг, Тител, Стара Моравица, Доњи Ковиљ, Елемир, Кишфалуба, Јарковац, Потпорањ, Сајлад, Вуковар, Фердин, Алибунар, Турија, Сомбор, Турски Бечеј, Милитић, Црепаја, Суботица, Вршац, Ульма, Мол. Модош, Шимуновци, Бегеч, Огар Српски Сентмартон, Бешка, Панчево, Плочица, Крчедин, Иванда, Перлез, Каменица, Нештин, Јарак, Петровчић Жабаљ, Долово, Бечеј, Карлово, Даљ, Барања Бин Црвена Црква, Сегедин, Оцаво, Платичево, Ватин, Параге, Чортановци, Опатовац, Ст. Шове, Ердут, Добринци, Пирот, Рајево Село, Парта, Вршљево, Черевић Варјаш, Мали Жам, Нађфала, Павлиш, Баранда, Ново Село, Оросламош, Томашевац, Бешеново, Батајница, Луговет, Нерадин, Бајша, Деска, Шандор Рума, Лок, Паленка у Банату, Српски Сентпетар, Турска Кањижа, Лединци, Парабуђ, Фелдварац, Стари Врбас, Омољица Башахид Купиново и Привина Глава.

У архидијецези протестовало је 28 општина, у вршачкој епархији 26, у бачкој епархији 21, у темишварској 21, и у будимској 2 општине. Протестовало је 92 општине.

Политичке белешке.

— Питање острва Крита опет је избило на површину. Крићани охрабрени унутарњим немирима у Турској, трополитанским ратом и зближењем између Грчке и Бугарске, одржали су прекјуче у Канеји народни збор, на коме се све странке измириле, а извршни одбор проглашен за револуционарном владом, која је одмах ту на збору положила заклетву на грчки устав. На читавом острву је потпуно безвлашће. Хришћани и муслимани кољу једни друге.

— У Португалској је влада дала позатварати око 3 хиљаде људи, подстрекаче немирима. Услед тога у Лисабону се успоставља мир и ред, али преки суд још није укинут. Сенат је усвојио законски предлог о одобравању преког суда, а пристао је и на то, да се ухапшени ставе пред војни суд. Португалски сабор ће се сада одгодити на више месеци, а влада ће за то време настојати, да угуши немире.

— Из Техерана јављају, да перзијска влада хоће да поднесе оставку. Нова влада ће потпуно да се прилагоди политици руске владе. То значи, да се Перзија у свему приклонила вољи Русије.

— Јуче је био савет енглеске владе. На том савету имало се да одлучи, да ли ће у програм саборског рада узети и питање изборног права женскиња. Већина чланова владе је, да и жене добију право гласа, јер је министар председник Аскит томе одлучно противан. Зато се у политичким круговима држи, да ће можда доћи до оставке Аскитове владе, у коме би случају владу образовао Лојд Џорџ.

Прилози за Милетићев споменик.

Др. Илија Бајић у Митровици приложио је за Милетићев споменик 20 круна у место венца на гроб честитом народном борцу Луки Јовановићу.

Досада је скупљено 12.899 круна и 08 потура. Прилог од Срба у Синсинатију још није стигао, па стога овде није урачунат. Дописане камате за 1911 годину износе 366 круна и 67 потура.

Досада је скупљено за Милетићев споменик **12.865 круна и 75 потура.**

Прилоге ваља слати на адресу: **Петар Попадић,** Нови Сад (Ujvidék).

Концерат малог Новосађана у Београду.

Мали уметник Новосађанин, Милан Јовановић-Браца, приређује сутра у уторак у 9 сати у вече концерт у Београду у дворани Касине. Програм је исти, какав је био на концерту у Новом Саду. Београдски листови доносе извештаје о концерту малог Милана у Новом Саду, у којима се врло похвално изражавају о његовој уметности. Како чујемо, мали Милан ће концертирати и у краљевском двору.

Пример за углед.

Дарежљивост Љубе Крсмановића.

Да нема ни једне хумане, просветне и националне установе не само у Србији него и у целом Српству, коју није помогла родољубива рука Љ. Крсмановића: то зна цео свет. Али ретко ко да има верну слику пред очима о овој неизмерној дарежљивости једног човека, који из скромности не предаје јавности кад учини какво добро. Држим да ће се сваки интересовати кад сазна, колико је овај племенити човек учинио приликом смрти његове мајке Петре, а за покој њезине душе. Како је покојна Петра родом из Туале, а из чувене породице Параноса, то је први дар био намењен тамошњем ђачком склоништу и састојао се у поклону једне зграде са дућанима, која ће иносити ђачком фонду годишње 5—6000 дин. прихода. Осим тога сва добротворна и просветна друштва у Босни и Херцеговини богато су обдарена. Исто тако и многе установе у Црној Гори, у Хрватској, Славонији и преко Дунава. Огроман је број културних и витешких удружења у ужој отаџбини Љубиној, која су потпомогнута; да напоменомо само, да је Крсмановић у Београду у року од недеље дана издао око 34.000 дин. прилога; тако, да је досад својој пок. мајци подигао вечни спомен, који га стаје 236.000 динара: Ову појаву хтели смо нарочито да истакнемо зато, што је јединствени пример доброчинства за живота и редак случај не само код Срба, него и у напреднијем и богатијем свету.

Црквена слава код алмашке цркве.

И ове године славиће алмашка црква у Новом Саду своју славу, св. Три Јерарха. Наши вредни тутори учинили су потребне припреме, како би слава у сваком погледу испала добро. После подне биће резање колача са закуском.

Самосталац за подрепашког вожда.

Пишу нам из моровићског котара: Подрепашки вожд, Пајица Јанковић, шиље читаве дењкове „Смрдства“ у сва села моровићског изборног среза. Сигурно се у Куеновој каси пресипа, кад подрепашки вожд може тако да се галантира. На жалост приликом последњег избора посланика у у Моровићу гласао је и радио за оберподрепаша Пајицу Јанковића и Миливој Марковић из Илинаца, члан средишне управе самосталне странке. Потребно је, да се и ово зна

Кратке вести.

— У њујоршком суду води се парница због наследства од 250 хиљада круна. Пошто је тестаменат брзо писан, то се има одлучити: да ли је брзо написано слово „а“ или „о“. Тестаменат је писан шпањолски, те се не зна, је ли написано хијо (син) или хија (кћи).

— Један лот земље у Њујорку (1200 квадратних стопа) продат је за пет милијона круна По томе би један акер земље стао 175 милијона круна То је досада највећа цена, што је плаћено за земљу.

— Велико бечкеречка српска црквена певачка дружина приређује на Три Јерарха беседу с игранком. Програм се састоји из 7 тачака.

— У Руми су непознати зликовци провалили у стан српског трговачког друштва и однели 1000 круна.

Брзојави „Застави“.

Стигли 23. јануара

Патријархов пут у Пешту и Беч.

Ср. Карловци. Патријарх Лукијан отпутовао је са народним тајником Секулићем, јутрос брзим возом у Будимпешту и Беч. Ово путовање стоји без сумње у вези са автономијом нашом, а иначе се проносе о томе свакојаки гласови.

Угарски министри у Бечу.

Беч. Угарски министар председник Куен био је јуче у 1 сат по подне у аудијенцији код краља, која је трајала $^3/_4$ сата. Куен је известио краља о преговорима, што их је водио са вођама опозиционих странака. Куен је са угарским домобранским министром Хазајијем саветовао се са заједничким војним министром Ауфенбергом и аустријским министром председником Штиргом.

Министри код краља.

Беч. Јуче је краљ примио у аудијенцију аустријског домобранског министра Георгија и одељног предстојника министарства спољних послова Милера.

Пут црногорског краља.

Берлин. Црногорски краљ Никола инкогнито стигао је овамо. Сутра путује у Русију.

Сукоб између Француске и Италије.

Париз. Листови најжешће нападају Италију због бомбардовања Ходејде, при коме су страдали и неки француски поданици. Листови траже, да влада тражи обавештаја у Цариграду о догађају у Ходејди.

Париз Француска подузимачи, који граде железничку пругу код Ходејде, замолили су француску владу, да одмах пошље онамо убојни брод ради заштите странаца, њихова имања и њихових породица, које су без крова.

Револуција у Кинеској.

Мукден Поткраљ Манџурије изјавио је, да ће Манџурци починити самоубиство, ако Мукден падне у руке револуционарима. Позива покрајину, да се држи кинеског владалачког дома, иначе нико не може спречити поделу Манџурије.

Погинуо крилатић.

Версаљ. Крилатић капетан Ланањ, пао је са крилатице и остао је на месту мртав.

Талијанско-турски рат.

Тобрук. Нападај арапских чета сузбијен.

Триполис. Арапи заузели положај код Гаргареша, да спрече даље продирање Талијана.

Париз. Владини листови утишавају огорчење јавног мњења због афере код Ходеиде, јер се Италија бојала, да би Турци заузели железничку пругу. Француски оштећеници имају право да траже одштету.

Снег.

Будимпешта. Од јутрос пада густ снег, који прави сметње промету.

Штајерски сабор одгођен.

Грац. Земаљски сабор одгођен.

Куен у Бечу.

Беч. Још није постигнут успех у преговорима, али се мисли, да је учињен корак унапред. Куен је синоћ конферисао са Буријаном. Још се не зна, кад ће се вратити у Пешту.

Република у Кинеској.

Пекинг. Јуаншикај још није известио народ, да је династија дала оставку.

Гласање у Швајцарској.

Берн. Са 284 хиљаде против 236 хиљада гласова усвојио је народ законски предлог о осигурању радника против болести и несрећних случајева.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Др. Лаза Бајић,
АДВОКАТ У НОВОМ САДУ,
тражи вештог
КАНДИДАТА
Србина. Може ступити одмах. Кандидати с докторатом имају првенство. 38 3—5

ТРАЖИМ МЕСТО
ЗА БАШТОВАНА и ВИНОГРАЂИЈУ
у чему сам потпуно вичан, а за мој рад сам добио најбоље препоруке као рођен штајерац. Говорим потпуно српски, ожењен сам без деце. 108 1-2
Веља Мартин
Земун, Угриновачка ул. бр. 2

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.